

**Personas tiesības uz Latvijas Republikas ģimenes
pabalstu saņemšanu, pārvietojoties Eiropas Savienībā,
jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” interpretācija**

***Right to receive Latvian family benefits during movement
within the European Union- interpretation of
the concept of ‘habitual residence’***

Simona Innus-Pāvelskopa

LU Juridiskā fakultāte

LU Juridiskās zinātnes zinātniskā grāda pretendente

E-pasts: simona_innus@yahoo.com

Rakstā aplūkotas personas tiesības uz Latvijas Republikas ģimenes pabalstu saņemšanu, pārvietojoties Eiropas Savienībā, saskaņā ar nacionālajiem un Eiropas Savienības tiesību aktiem. Analizēta jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” interpretācija gan nacionālajos, gan Eiropas Savienības tiesību aktos, kā arī sniegts ieskats Latvijas Republikas administratīvo tiesu praksē minētā jēdziena interpretācijā.

Atslēgvārdi: ģimenes pabalsti, Eiropas Savienība, pastāvīgā dzīvesvieta, sociālās drošības jautājumu koordinēšana.

Satura rādītājs

<i>levads</i>	41
1. <i>Tiesības uz ģimenes pabalstu saņemšanu saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem.</i>	41
1.1. <i>Valsts sociālie pabalsti</i>	41
1.1.1. <i>Ģimenes valsts pabalsts</i>	42
1.1.2. <i>Bērna kopšanas pabalsts</i>	42
1.1.3. <i>Bērna invalīda kopšanas pabalsts</i>	43
1.1.4. <i>Bērna piedzimšanas pabalsts</i>	43
1.2. <i>Valsts sociālās apdrošināšanas pabalsti</i>	44
1.2.1. <i>Vecāku pabalsts</i>	44
2. <i>Tiesības uz ģimenes pabalstu saņemšanu saskaņā ar ES tiesību aktiem</i>	44
3. <i>Personas tiesības uz Latvijas Republikas ģimenes pabalstu saņemšanu, pārvietojoties ES teritorijā. Jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” interpretācija</i>	46
<i>Kopsavilkums</i>	49
<i>Izmantoto avotu saraksts</i>	50
<i>Normatīvie akti</i>	50
<i>Juridiskās prakses materiāli</i>	51
<i>Atsauces</i>	51
<i>Summary</i>	56

Ievads

Kopš 2004. gada 1. maija, kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā (turpmāk arī – ES), sociālās drošības jautājumu koordinēšana tiek veikta ne tikai saskaņā ar Latvijas Republikas (turpmāk arī – LR) nacionālajiem tiesību aktiem, bet arī saskaņā ar 1971. gada 14. jūnija Padomes Regulu (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā¹ (turpmāk – Regula Nr. 1408/71), un 1972. gada 21. marta Padomes Regulu (EEK) Nr. 574/72, ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā² (turpmāk – Regula Nr. 574/72).

Savukārt 2010. gada 1. maijā stājās spēkā jaunas ES regulas, kas koordinē sociālās drošības jautājumus Eiropas Savienībā – 2004. gada 29. aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu³ (turpmāk – Regula Nr. 883/2004) un 2009. gada 16. septembra Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu⁴ (turpmāk – Regula Nr. 987/2009).

Šobrīd Regula Nr. 883/2004 un Regula Nr. 987/2009 ir instrumenti, kas nodrošina, lai personas, pārvietojoties ES teritorijā, nezaudētu savas tiesības uz sociālo drošību. Tomēr katrai ES dalībvalstij ir savi nacionālie tiesību akti un ES regulas tiek izmantotas, lai tos koordinētu. Ievērojot šos dažādos tiesību aktus, ir jāspēj saskaņoti īstenot gan LR tiesību aktos noteikto, gan ievērot ES tiesību aktos paredzēto. Raksta mērķis ir atspoguļot, kā tiek īstenotas personas tiesības uz LR ģimenes pabalstu saņemšanu, pārvietojoties Eiropas Savienībā, un noskaidrot jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” interpretāciju.

1. Tiesības uz ģimenes pabalstu saņemšanu saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem

Ģimenes pabalsti LR iedalās valsts sociālajos pabalstos un sociālās apdrošināšanas pabalstos. Nacionālais tiesību akts, kas nosaka valsts sociālo pabalstu veidus, to personu loku, kurām ir tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem, šo pabalstu piešķiršanas nosacījumus, piešķiršanas un izmaksas kārtību, kā arī ar šiem pabalstiem saistīto lēmumu pārsūdzēšanas kārtību, ir Valsts sociālo pabalstu likums.⁵ Savukārt valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība, personas, kurām ir tiesības uz šiem pabalstiem, un gadījumi, kad rodas minētās tiesības, tiek noteikti saskaņā ar likumu “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu”.⁶

1.1. Valsts sociālie pabalsti

Valsts sociālie pabalsti ir valsts atbalsts naudas izmaksu veidā, kuru saņem pie noteiktām iedzīvotāju grupām piederīgas personas situācijās, kad ir nepieciešami papildu izdevumi vai kad šīs personas nespēj gūt ienākumus un kad nav paredzēta kompensācija no valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas.⁷ Valsts sociālie pabalsti iedalās regulāri izmaksājamos valsts sociālajos pabalstos un vienreiz izmaksājamajos valsts sociālajos pabalstos. Regulāri izmaksājami valsts sociālie pabalsti ir ģimenes valsts pabalsts, bērna kopšanas pabalsts, pabalsts aizbildnim par bērna uzturēšanu, atlīdzība par aizbildņa pienākumu pildīšanu, atlīdzība par audžuģimenes pienākumu pildīšanu, pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai invalīdiem,

kuriem ir apgrūtināta pārvietošanās, valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts, atlīdzība par adoptējamā bērna aprūpi, bērna invalīda kopšanas pabalsts un pabalsts invalīdam, kuram nepieciešama kopšana. Vienreiz izmaksājami valsts sociālie pabalsti ir bērna piedzimšanas pabalsts, apbedīšanas pabalsts un atlīdzība par adopciju.⁸ Turpmāk, runājot par ģimenes pabalstiem, tiks analizēts ģimenes valsts pabalsts, bērna kopšanas pabalsts, piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu un bērna invalīda kopšanas pabalsts, kā arī bērna piedzimšanas pabalsts.

Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem, tai skaitā ģimenes valsts pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu un bērna invalīda kopšanas pabalstu, kā arī bērna piedzimšanas pabalstu, ir Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuriem piešķirts personas kods un kuri pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā.⁹

1.1.1. Ģimenes valsts pabalsts

Ģimenes valsts pabalstu piešķir personai par katru bērnu, kuru tā audzina, kas ir vecumā no viena gada līdz 15 gadiem, kā arī ir vecāks par 15 gadiem, ja viņš mācās vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādē un nav stājies laulībā. Šādā gadījumā pabalstu piešķir uz laiku, kamēr bērns apmeklē izglītības iestādi, bet ne ilgāk kā līdz dienai, kad viņš sasniedz 19 gadu vecumu vai stājas laulībā. Ja bērns, kurš bijis aizbildnībā, ir sasniedzis 18 gadu vecumu, pabalstu piešķir pašam pilngadību sasniegušajam bērnam. Pabalstu nepiešķir par bērnu, kas atbilstoši valsts vai pašvaldību finansēto vietu skaitam uzņemts profesionālās izglītības programmās un saņem stipendiju normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.¹⁰ Ģimenes valsts pabalsta apmērs par pirmo bērnu ģimenē ir astoņi lati mēnesī.¹¹ Par bērnu invalīdu, kas nav sasniedzis 18 gadu vecumu, tiek piešķirta piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta Ministru kabineta noteiktajā apmērā.¹² Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu ir 75 lati mēnesī.¹³ Tiesības uz šo piemaksu personai, kura audzina bērnu invalīdu, ir no bērna invalīda statusa noteikšanas dienas līdz dienai, kad bērns sasniedzis 18 gadu vecumu, neatkarīgi no ģimenes valsts pabalsta izmaksas.¹⁴ Minēto pabalstu apmēru un piešķiršanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1517 "Noteikumi par ģimenes valsts pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību".¹⁵

1.1.2. Bērna kopšanas pabalsts

Bērna kopšanas pabalstu piešķir personai, kura kopj bērnu līdz viena gada vecumam, ja šī persona nav bijusi nodarbināta pabalsta piešķiršanas dienā, nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu",¹⁶ kā arī kura kopj bērnu no viena gada līdz divu gadu vecumam.¹⁷ Bērna kopšanas pabalstu nepiešķir par bērnu, par kura piedzimšanu vai kopšanu ir piešķirts maternitātes pabalsts vai vecāku pabalsts par to pašu laikposmu.¹⁸ Bērna kopšanas pabalsta apmērs personai, kura kopj bērnu vecumā līdz vienam gadam, ja šī persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu"¹⁹) dienā, ar kuru pabalsts tiek piešķirts, ir 50 latu mēnesī, savukārt personai, kura kopj bērnu vecumā no viena gada līdz diviem gadiem, tas ir 30 latu mēnesī.²⁰ Ja bērna kopšanas pabalsts piešķirts par diviņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem, par katru nākamo bērnu papildus pabalstam piešķir piemaksu Ministru kabineta noteiktajā

apmērā. Šo piemaksu piešķir arī personai, kurai sakarā ar dvīņu vai vairāku vienās dzemdībās dzimušo bērnu kopšanu ir piešķirts vecāku pabalsts.²¹ Piemaksa pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem, līdz tie sasniedz viena gada vecumu, ir 50 latu mēnesī par katru nākamo bērnu (papildus bērna kopšanas pabalsta pamata apmēram vai vecāku pabalsta apmēram), bet par bērniem no viena gada līdz divu gadu vecumam – 30 latu mēnesī par katru nākamo bērnu (papildus bērna kopšanas pabalsta pamata apmēram vai vecāku pabalsta apmēram).²²

Minēto pabalstu piešķiršanas kārtību un apmēru nosaka Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1609 “Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību”.²³

2012. gada 20. novembrī tika pieņemti grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumos Nr. 1609 “Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību”.²⁴ Saskaņā ar šiem grozījumiem no 2013. gada 1. janvāra bērna kopšanas pabalsta apmērs sasniegs 100 latu mēnesī personai, kura kopj bērnu vecumā līdz vienam gadam, ja šī persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu”²⁵) dienā, ar kuru pabalsts tiek piešķirts, un personai, kura kopj bērnu vecumā no viena gada līdz pusotram gadam, bet personai, kura kopj bērnu vecumā no pusotra gada līdz diviem gadiem, pabalsts būs 30 latu mēnesī.²⁶ Piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem, līdz tie sasniedz pusotra gada vecumu, būs 100 latu mēnesī par katru nākamo bērnu (papildus bērna kopšanas pabalsta pamata apmēram vai vecāku pabalsta apmēram), bet par bērniem vecumā no pusotra gada līdz diviem gadiem – 30 latu mēnesī par katru nākamo bērnu (papildus bērna kopšanas pabalsta pamata apmēram vai vecāku pabalsta apmēram).²⁷

1.1.3. Bērna invalīda kopšanas pabalsts

Bērna invalīda kopšanas pabalstu piešķir personai, kas kopj bērnu, kuram Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija ir noteikusi invaliditāti un izsniegusi atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.²⁸ Bērna invalīda kopšanas pabalsta apmērs ir 150 latu mēnesī.²⁹ Tiesības saņemt bērna invalīda kopšanas pabalstu rodas no dienas, kad bērnam izsniegts Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību.³⁰ Bērna invalīda kopšanas pabalsta izmaksu izbeidz, kad beidzas termiņš, uz kuru noteikta invaliditāte un īpašas kopšanas nepieciešamība, vai kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu.³¹ Minētā pabalsta apmēru un piešķiršanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1607 “Noteikumi par bērna invalīda kopšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību”.³²

1.1.4. Bērna piedzimšanas pabalsts

Bērna piedzimšanas pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā piešķir vienam no bērna vecākiem vai personai, kura ņēmusi aizbildnībā bērnu līdz viena gada vecumam.³³ Bērna piedzimšanas pabalstu izmaksā par katru bērnu tādā apmērā, kāds

bijis noteikts bērna piedzimšanas dienā.³⁴ Bērna piedzimšanas pabalsta apmērs šobrīd ir 296 lati.³⁵ Tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu rodas no astotās bērna dzīvības dienas vai no aizbildnības nodibināšanas dienas.³⁶ Minētā pabalsta apmēru un piešķiršanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1546 "Noteikumi par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību".³⁷

1.2. Valsts sociālās apdrošināšanas pabalsti

Valsts sociālās apdrošināšanas pabalsti ir maternitātes pabalsts, slimības pabalsts, apbedīšanas pabalsts, paternitātes pabalsts un vecāku pabalsts.³⁸ Turpmāk, runājot par ģimenes pabalstiem, no valsts sociālās apdrošināšanas pabalstiem tiks analizēts vecāku pabalsts.

1.2.1. Vecāku pabalsts

Likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu"³⁹ 4. pantā noteikts, ka tiesības uz maternitātes, paternitātes, vecāku, slimības un apbedīšanas pabalstiem ir personām, kuras ir sociāli apdrošinātas saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu".⁴⁰ Vecāku pabalstu piešķir un izmaksā sociāli apdrošinātai personai, kura kopj bērnu vai vairākus vienās dzemdībās dzimušus bērnus vecumā līdz vienam gadam (vienam no bērna vecākiem, vienam no adoptētājiem, kura aprūpē un uzraudzībā pirms adopcijas apstiprināšanas tiesā ar bāriņtiesas lēmumu nodots adoptējamais bērns, audžuģimenes loceklis, kurš noslēdzis līgumu ar pašvaldību, aizbildnim vai citai personai, kura saskaņā ar bāriņtiesas lēmumu bērnu faktiski kopj un audzina), ja šī persona ir nodarbināta pabalsta piešķiršanas dienā (ir uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu"⁴¹) un kā viens no bērna vecākiem, kurš pieprasījis vecāku pabalstu, atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā vai kā viens no adoptētājiem, kura aprūpē un uzraudzībā pirms adopcijas apstiprināšanas tiesā ar bāriņtiesas lēmumu nodots adoptējamais bērns, kā audžuģimenes loceklis, kurš noslēdzis līgumu ar pašvaldību, kā aizbildnis vai cita persona, kura saskaņā ar bāriņtiesas lēmumu bērnu faktiski kopj un audzina, atrodas atvaļinājumā bez darba samaksas saglabāšanas, kas piešķirts sakarā ar nepieciešamību kopt bērnu, vai arī kā pašnodarbinātais bērna kopšanas dēļ negūst ienākumus. Vecāku pabalstu nepiešķir par bērnu, par kura piedzimšanu vai kopšanu ir piešķirts maternitātes pabalsts vai bērna kopšanas pabalsts par to pašu laikposmu. Tiesības uz vecāku pabalstu saglabājas arī tad, ja darba devējs saskaņā ar darba koplīgumu vai darba līgumu personai bērna kopšanas atvaļinājuma laikā ir izmaksājis piemaksas vai prēmijas par darba izpildi pirms atvaļinājuma piešķiršanas vai pabalstus un cita veida atlīdzību, kas nav tieši saistīta ar darba izpildi.⁴² Vecāku pabalstu piešķir 70 procentu apmērā no pabalsta saņēmēja vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, bet ne mazāk kā 70 procentu apmērā no vecāku pabalsta pieprasīšanas dienā spēkā esošā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta divkārsa apmēra.⁴³

2. Tiesības uz ģimenes pabalstu saņemšanu saskaņā ar ES tiesību aktiem

Nosakot personas tiesības uz pakalpojumiem sociālās apdrošināšanas jomā, t.sk. uz ģimenes pabalstiem, kad vienas ģimenes locekļi dzīvo un/vai ir nodarbināti dažādās ES dalībvalstīs, piemēro ne tikai attiecīgās valsts nacionālos tiesību aktus, bet arī ES tiesību aktus. Regula Nr. 1408/71⁴⁴ un Regula Nr. 883/2004⁴⁵ nosaka ģimenes

pabalstu piešķiršanas kārtību, kad vienas ģimenes locekļi dzīvo un/vai strādā divās vai vairākās ES/EEZ dalībvalstīs. Ja, izvērtējot personas tiesības uz LR ģimenes pabalstiem, tiek secināts, ka pabalsta pieprasītāja ģimenē vismaz viens no ģimenes locekļiem ir dzīvojis/dzīvo un/vai ir/bija nodarbināts citā ES dalībvalstī, ir piemērojami minēto regulu noteikumi.

Saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 72.–76. pantu⁴⁶ un Regulas Nr. 883/2004 67.–69. pantu⁴⁷ ģimenes pabalstus piešķir darbaņēmējiem, pašnodarbinātām personām vai bezdarbniekiem par viņu ģimenes locekļiem un piešķiršanu nodrošina tās valsts kompetentā iestāde, kuras tiesību akti attiecas uz algotu darbinieku vai pašnodarbināto vai bezdarbnieku, kurš saņem bezdarbnieka pabalstu. Atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 13. panta⁴⁸ un Regulas Nr. 883/2004 11. panta⁴⁹ pamatnoteikumam uz darbaņēmēju vai pašnodarbinātu personu attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kurā tā ir nodarbināta. Tātad atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 73. panta⁵⁰ un Regulas Nr. 883/2004 67. panta⁵¹ nosacījumiem ģimenes pabalstus nodrošina tā ES dalībvalsts, saskaņā ar kuras tiesību aktiem persona ir apdrošināta kā algots darbaņēmējs vai pašnodarbināta persona. Tas attiecas arī uz situāciju, ja personas ģimenes locekļi dzīvo citā ES dalībvalstī.

Savukārt Regulas Nr. 574/72 10. pants noteic, ka tad, ja vienas ģimenes locekļi dzīvo un/vai ir nodarbināti dažādās ES dalībvalstīs, atbildība par ģimenes pabalstu izmaksu ir nosakāma saskaņā ar nodarbinātības principiem.⁵² Līdz ar to, ja nodarbināts ir viens no vecākiem, atbildīga par pabalstu izmaksu ir šī vecāka nodarbinātības valsts, bet, ja nodarbināti ir abi bērna vecāki, tad atbildība par ģimenes pabalstu izmaksu ir jāuzņemas tā vecāka nodarbinātības valstij, kurā dzīvo bērns. Abos minētajos gadījumos otra vecāka dzīvesvietas vai nodarbinātības valstij ir pienākums pēc attiecīga pieprasījuma salīdzināt abu iesaistīto valstu pabalstu apmērus un, ja izmaksātais pabalsts ir mazāks, nodrošināt starpības izmaksu. Regulas nodrošina to, ka ģimene saņem ģimenes pabalstus to iespējami lielākajā apmērā.

Attiecīgi Regulas Nr. 883/2004 68. panta 1. punktā ir noteikts, ka atbildība par ģimenes pabalstu izmaksu ir nosakāma, piemērojot prioritātes noteikumus.⁵³ Ja tajā pašā laika posmā par tiem pašiem ģimenes locekļiem pabalstus paredz vairāk nekā vienas dalībvalsts tiesību akti, piemēro prioritātes noteikumus. Attiecībā uz pabalstiem, kas jāizmaksā vairāk nekā vienai dalībvalstij ar atšķirīgu pamatojumu, prioritāte ir šāda: pirmkārt, tiesības, kas pieejamas, pamatojoties uz nodarbinātās vai pašnodarbinātās personas statusu, otrkārt, tiesības, kas pieejamas, pamatojoties uz pensijas saņemšanu, un, treškārt, tiesības, kas iegūtas, pamatojoties uz dzīvesvietu.

Ģimenes pabalsti ir visi pabalsti pakalpojumu veidā vai naudā, kas paredzēti, lai segtu ģimenes izdevumus, izņemot Regulas Nr. 883/2004 I pielikumā minēto uzturēšanas maksājumu un īpašo bērna piedzimšanas un adoptēšanas pabalstu avansus.⁵⁴ Ģimenes pabalsti Regulas Nr. 883/2004 izpratnē ir ģimenes valsts pabalsts, bērna kopšanas pabalsts, vecāku pabalsts, piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu un bērna invalīda kopšanas pabalsts.

Regula Nr. 883/2004 noteic, ka katra persona, ko definē vai atzīst par ģimenes locekli vai uzskata par māsaiņniecības locekli, tiesību aktos, kuros paredzēti pabalsti, bet, ja dalībvalsts piemērojami tiesību akti nenošķir ģimenes locekļus no citām personām, tad laulāto, nepilngadīgos bērnus un apgādībā esošos bērnus, kas sasnieguši pilngadību, uzskata par ģimenes locekļiem.⁵⁵

Saskaņā ar Eiropas Kopienų tiesas 2002. gada 5. februāra sprieduma lietā *Anna Humer C-255/99* 50. punktu ģimenes pabalstus piešķir personai, ņemot vērā tās ģimenes apstākļus. Un nav svarīgi, ka persona, kam pabalsti tiek piešķirti, ir

darbinieka ģimenes loceklis vai pats darbinieks. Minētā sprieduma 42. punktā tieša atzīst, ka nav pamata izslēgt no Regulas Nr. 1408/71 darbības loka ģimenes pēc laulības šķiršanas.⁵⁶ Savukārt LR Civillikuma pirmās daļas "Ģimenes tiesības" 178.¹ panta pirmajā daļā noteikts, ka tad, ja vecāki dzīvo šķirti, vecāku kopīga aizgādība turpinās.⁵⁷

Regulas Nr. 987/2009 59. pants nosaka – ja dalībvalstī kalendāra mēneša laikā mainās piemērojamie tiesību akti un/vai kompetence piešķirt ģimenes pabalstus, neatkarīgi no termiņiem ģimenes pabalstu izmaksai, kas paredzēti minēto dalībvalstu tiesību aktos, iestāde, kas izmaksājusi ģimenes pabalstus atbilstoši tiesību aktiem, saskaņā ar kuriem piešķirti pabalsti mēneša sākumā, veic šos maksājumus līdz noteiktā mēneša beigām.⁵⁸

Gan Regula Nr. 1408/71⁵⁹ un Regula Nr. 574/72⁶⁰, gan arī Regula Nr. 883/2004⁶¹ un Regula Nr. 987/2009⁶² paredz nosacījumu par pabalstu pārklāšanās aizliegumu. Līdz ar to ir secināms, ka regulu pamatmērķis ir nodrošināt personas iegūtās tiesības vienā dalībvalstī līdz brīdim, kad šī persona iegūst šīs tiesības citā dalībvalstī. Tāpat regulās ir noteikta valstu kompetence pabalstu izmaksā, ja personai ir tiesības uz pabalstiem vairāk nekā vienā dalībvalstī. Ar šiem noteikumiem tiek novērsta nelikumīga pabalstu pārklāšanās, vienlaikus nodrošinot, ka personai vismaz vienā no dalībvalstīm tiek piešķirti pabalsti.

3. Personas tiesības uz Latvijas Republikas ģimenes pabalstu saņemšanu, pārvietojoties ES teritorijā. Jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" interpretācija

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 19. pantu valsts sociālo pabalsta pieprasītājam ir pienākums informēt iestādi par apstākļiem, kas varētu būt par pamatu pabalstu izmaksas pārtraukšanai vai pabalsta apmēra grozīšanai.⁶³ Savukārt likuma 20. panta pirmās daļas 2. punktā ir noteikts, ka regulāri izmaksājamo valsts sociālo pabalstu izmaksu pārtrauc, ja pabalsta saņēmējs vai bērns, par kuru tiek maksāts pabalsts, izbrauc no Latvijas Republikas uz pastāvīgu dzīvi ārvalstī.⁶⁴ No iepriekš minētā izriet, ka personai ir pienākums ziņot kompetentajai iestādei par savu un savu bērnu dzīvesvietu ārvalstīs.

Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem, tai skaitā ģimenes valsts pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu un bērna invalīda kopšanas pabalstu, kā arī bērna piedzimšanas pabalstu, ir Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuriem piešķirts personas kods un kuri pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā.⁶⁵

LR Administratīvā rajona tiesa, izskatot strīdu par personas tiesībām uz LR ģimenes pabalstu saņemšanu, 2006. gadā secināja, ka tiesību normas – Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmās daļas – piemērošanas priekšnosacījums ir tas apstāklis, ka persona pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā (ne tikai deklarēta dzīvesvieta). Savukārt, ja persona Latvijā pastāvīgi nedzīvo, nav nozīmes ne apstākļiem, ne iemesliem, kuru dēļ persona Latvijā nedzīvo, – vai persona ārzemēs strādā, vai uzturas tur citu iemeslu dēļ.⁶⁶

Savukārt 2010. gadā LR Administratīvā rajona tiesa, izskatot strīdu par personas tiesībām uz LR ģimenes pabalstu saņemšanu, secināja, ka Valsts sociālo pabalstu likumā nav sniegts jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" skaidrojums, tādēļ minētais jēdziens ir atzīstams par nenoteiktu jēdzienu, kas jāpiepilda ar noteiktu saturu, ņemot vērā konkrētos faktiskos apstākļus.⁶⁷

Civillikuma 7. pants paredz, ka personas dzīvesvieta (domicils) ir tā vieta, kur persona ir labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur pastāvīgi dzīvot vai darboties. Vienai personai var būt arī vairākas dzīvesvietas. Pagaidu uzturēšanās nerada dzīvesvietas tiesiskās sekas un ir apspriežama ne pēc tās ilguma, bet pēc nodoma.⁶⁸

Saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3. panta pirmo daļu dzīvesvieta ir jebkura personas brīvi izraudzīta ar nekustamo īpašumu saistīta vieta (ar adresi), kurā persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur dzīvot, kurā dzīvot tai ir tiesisks pamats un kuru šī persona atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.⁶⁹ Minētā likuma 4. panta pirmā daļa paredz, ka dzīvesvietas maiņas gadījumā attiecīgās personas pienākums ir mēneša laikā, kopš tā pastāvīgi dzīvo jaunajā dzīvesvietā, deklarēt to dzīvesvietas deklarēšanas iestādē.⁷⁰

Savukārt saskaņā ar Iedzīvotāju reģistra likuma 15. panta otro daļu personai, kurai ir Latvijas valstiskā piederība un kura uzturas ārpus Latvijas ilgāk par sešiem mēnešiem, ir pienākums paziņot LR Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei savas dzīvesvietas adresi ārvalstīs, kā arī citas izmaiņas Iedzīvotāju reģistrā iekļautajās ziņās par sevi, saviem bērniem, kas jaunāki par 18 gadiem, un par personām, kas atrodas tās aizbildnībā vai aizgādībā (ar Latvijas konsulārās vai diplomātiskās pārstāvniecības starpniecību), ja šīs izmaiņas izdarītas ārvalstu institūcijās.⁷¹

Dažādos ES tiesību aktos jēdziens “pastāvīgā dzīvesvieta” tiek skaidrots, ņemot vērā tās jomas, kuras attiecīgie tiesību akti regulē.⁷²

Eiropas Kopienu Padomes 1983. gada 28. marta Direktīvas Nr. 83/182/EEK par nodokļu atbrīvojumiem, ko Kopienā piemēro dažu transportlīdzekļu pagaidu ieviešanai no vienas dalībvalsts citā (turpmāk – Direktīva Nr. 83/182/EEK), 7. panta 1. punktā ir noteikts, ka pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kur persona parasti dzīvo vismaz 185 dienas kalendāra gadā personīgu un profesionālu saistību dēļ vai, ja personai nav profesionālu saistību, privātu saistību dēļ, kas nosaka ciešu saikni ar vietu, kurā tā dzīvo.⁷³

Savukārt Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regulas (EK) Nr. 763/2008 par iedzīvotāju un mājokļu skaitīšanu (turpmāk – Regula Nr. 763/2008) 2. panta “d” apakšpunkts noteic, ka pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kurā persona parasti pavada dienas atpūtas daļu, neņemot vērā īslaicīgu prombūtni izklaides, brīvdienu pavadīšanas, draugu un radnieku apciemošanas, darīšanu, ārstniecības vai svētceļojumu nolūkā.⁷⁴

Atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta “f” apakšpunktam tāda persona, uz kuru vairs neattiecas kādas dalībvalsts tiesību akti, ja viņai nav piemērojami citas dalībvalsts tiesību akti saskaņā ar kādu no šī punkta “a”–“e” apakšpunktā vai 14.–17. pantā minētajiem izņēmumiem vai īpašajiem noteikumiem, ir pakļauta tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tā dzīvo, vienīgi pamatojoties uz šo tiesību aktu noteikumiem.⁷⁵ Ja personas ģimenes dzīvesvietas valsts ir cita ES dalībvalsts, ir secināms, ka šī cita ES dalībvalsts ir kompetentā dalībvalsts ģimenes pabalstu piešķiršanā personas ģimenei atbilstoši šīs dalībvalsts nacionālajiem tiesību aktiem.

Regulas Nr. 987/2009 11. pantā ir uzskaitīti dzīvesvietas noteikšanas elementi, kas paredz, ka tad, ja divu vai vairāku ES dalībvalstu iestāžu starpā nav vienošanās par tādas personas dzīvesvietas noteikšanu, uz kuru attiecas Regula Nr. 883/2004, šīs iestādes kopīgi izveido attiecīgās personas interešu centru, balstoties uz attiecīgu vispārēju tādas pieejamās informācijas izvērtējumu, kas vajadzības gadījumā var ietvert informāciju par personas uzturēšanās ilgumu un nepārtrauktību attiecīgo

dalībvalstu teritorijā, personas situāciju, tai skaitā jebkuras veiktās darbības būtību un specifiskās īpašības, jo īpaši vietu, kur šādu darbību parasti veic, darbības stabilitāti un jebkura darba līguma ilgumu, ģimenes stāvokli un ģimenes saites, nealgotu darbību veikšanu, studentiem – viņu ienākumu avotu, personas mājokļa situāciju, jo īpaši to, cik tas ir pastāvīgs, un dalībvalsti, kurā personu uzskata par dzīvojošu nodokļu piemērošanai. Ja pēc minēto kritēriju apsvēršanas attiecīgās iestādes nevar vienoties, tad izšķirošais faktors personas faktiskās dzīvesvietas noteikšanā ir šīs personas nodoms, jo īpaši iemesli, kas lika šai personai pārcelties.⁷⁶

Līdz ar to secināms, ka pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kurā persona parasti dzīvo, t. i., uzturas vismaz 185 dienas kalendāra gadā un personīgu vai profesionālu saistību dēļ pavada dienas atpūtas daļu, neņemot vērā īslaicīgu prombūtni izklaides, brīvdienu pavadīšanas, draugu un radnieku apciemošanas, darišanu, ārstniecības vai svētceļojumu nolūkā. Savukārt dzīvesvietas deklarēšanas fakts pats par sevi neapliecina personas pastāvīgo dzīvesvietu, bet gan vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.

Neskatoties uz iepriekš minēto interpretāciju, LR Administratīvā apgabaltiesa savā 2011. gada 30. septembra spriedumā, izskatot strīdu par personas tiesībām uz LR ģimenes pabalstu saņemšanu, izdarīja šādus secinājumus. Pastāvīgās dzīvesvietas jēdziena saturs noskaidrojams kontekstā ar ES tiesību aktiem, jo persona ir ES pilsoņe, bet ES pilsonība ikvienam ES pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai noteiktos pasākumus.⁷⁷

ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (turpmāk – Direktīva Nr. 2004/38).⁷⁸

Direktīvas Nr. 2004/38 kontekstā uz personu ir attiecināms ES pilsoņa jēdziens, nevis ģimenes locekļa jēdziens, jo pieteicēja ir ES pilsoņe, tādējādi viņa bauda visas tiesības, ko paredz fizisko personu pārvietošanās brīvība. Ģimenes locekļa statusam būtu nozīme tad, ja pieteicēja būtu kādas trešās valsts pilsoņe, kurai nav patstāvīgu tiesību pārvietoties ES bez ģimenes locekļa statusa.⁷⁹

Direktīvas Nr. 2004/38 3. panta pirmo daļu piemēro visiem ES pilsoņiem, kas pārceļas uz dzīvi vai uzturas dalībvalstī, kurai tie nav valstiski piederīgi, un viņu ģimenes locekļiem (atbilstoši 2. panta 2. punkta definīcijai), kuri tos pavada vai pārceļas kopā ar tiem.⁸⁰

Direktīva Nr. 2004/38 reglamentē divus uzturēšanās veidus citā dalībvalstī, kurai persona nav valstiski piederīga, – uzturēšanos un pastāvīgo uzturēšanos.

Atbilstoši Direktīvas Nr. 2004/38 6. panta pirmajai daļai ES pilsoņiem ir tiesības uzturēties citā dalībvalstī teritorijā uz laiku līdz trim mēnešiem, neizvirzot viņiem nosacījumus vai formalitāšu ievērošanu, izņemot prasību, ka viņiem jābūt derīgai personas apliecībai vai pasei.⁸¹ Tiesības uzturēties ilgāk par trim mēnešiem citā dalībvalstī regulē 7. pants.⁸²

Savukārt pastāvīgās uzturēšanās tiesības atbilstoši Direktīvas Nr. 2004/38 16. panta pirmajai daļai ES pilsonis iegūst tikai tad, ja likumīgi un nepārtraukti ir uzturējies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus. Saskaņā ar panta trešo daļu

uzturēšanās nepārtrauktību neietekmē īslaicīga prombūtne, kas nav ilgāka par sešiem mēnešiem gadā, vai ilgāka prombūtne obligātā militārā dienesta dēļ, vai vienreizēja prombūtne, kas nav ilgāka par 12 secīgiem mēnešiem, svarīgu iemeslu dēļ, piemēram, grūtniecība un dzemdības, nopietna slimība, mācības vai arod-mācības vai norikojums darbā citā dalībvalstī vai trešajā valstī. Panta ceturrtā daļa noteic, ka, tiklīdz pastāvīgas uzturēšanās tiesības ir iegūtas, tās var zaudēt tikai tad, ja prombūtne no uzņēmējas dalībvalsts ir ilgāka par diviem secīgiem gadiem.⁸³ Turklāt pastāvīgās uzturēšanās tiesības jāapliecina ar dokumentu, ko paredz Direktīvas Nr. 2004/38 19. panta pirmā daļa, kas noteic, ka, saņemot pieteikumu, dalībvalstis, pārliecinājušās par uzturēšanās ilgumu, ES pilsoņiem, kuriem ir pastāvīgas uzturēšanās tiesības, izsniedz dokumentu, ar ko apliecina pastāvīgu uzturēšanos.⁸⁴ No iepriekš minētā tiesa secināja, ka ES tiesību akti precīzi definē, kā būtu vērtējama ES pilsoņu uzturēšanās citā dalībvalstī brīvas fizisko personu kustības ietvaros.

Tātad, lai uzskatītu, ka persona pastāvīgi uzturas citā ES dalībvalstī, viņai ir jāuzturas šajā valstī ne mazāk kā pieci gadi. Minēto neietekmē ne tas, ka ir nodibinātas faktiskas laulības attiecības citā ES dalībvalstī, ne tas, ka citā ES dalībvalstī ir piedzimis bērns, ne tas, ka persona jau četrus gadus nav nodarbināta LR. Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka personas pastāvīgā dzīvesvieta vēl aizvien ir Latvijas teritorija, jo citas pastāvīgas dzīvesvietas ES tiesību aktu izpratnē personai nav.⁸⁵

Ievērojot LR administratīvo tiesu dažādo jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" interpretāciju, secināms, ka tiesību aktos noteiktie termiņi dzīvesvietas noteikšanai ir pretrunīgi. Tā kā Valsts sociālo pabalstu likumā nav minēts pastāvīgās dzīvesvietas skaidrojums, praksē, piemērojot tiesību aktus un nosakot personas tiesības uz LR ģimenes pabalstu saņemšanu, LR kompetentā iestāde – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra – piemēro Iedzīvotāju reģistra likuma 15. panta otrajā daļā⁸⁶ minēto sešu mēnešu termiņu. Tomēr šāda interpretācija nav atzīstama par atbilstošāko, līdz ar to secināms, ka Valsts sociālo pabalstu likums ir papildināms ar jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīciju, kurā būtu minēts uzturēšanās termiņš.

Autore piedāvā šādu definīciju: "Pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kurā persona personīgu vai profesionālu saistību dēļ parasti pavada dienas atpūtas daļu, neņemot vērā īslaicīgu prombūtni, kas nav ilgāka par sešiem mēnešiem, izklaides, brīvdienu pavadīšanas, draugu un radnieku apciemošanas, darišanu, ārstniecības vai svētceļojumu nolūkā." Savukārt dzīvesvietas deklarēšanas fakts pats par sevi neapliecina personas pastāvīgo dzīvesvietu, bet gan vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.

Kopsavilkums

1. Atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 73. pantā⁸⁷ un Regulas Nr. 883/2004 67. pantā⁸⁸ noteiktajam ģimenes pabalsti jānodrošina tai ES dalībvalstij, saskaņā ar kuras tiesību aktiem persona ir apdrošināta kā algots darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona. Tas attiecas arī uz situāciju, ja personas ģimenes locekļi dzīvo citā ES dalībvalstī.
2. Viens no regulu pamatmērķiem ir nodrošināt personas iegūtās tiesības vienā valstī līdz brīdim, kad šī persona iegūst šīs tiesības citā valstī.
3. Regulās ir noteikta valstu kompetence pabalstu izmaksā, ja personai ir tiesības uz pabalstiem vairāk nekā vienā dalībvalstī. Ar šiem noteikumiem tiek novērsta nelikumīga pabalstu pārklāšanās, vienlaicīgi nodrošinot to, ka personai vismaz vienā no dalībvalstīm tiek piešķirti pabalsti.

4. Direktīvā Nr. 83/182/EEK ir noteikts, ka pastāvīgā dzīvesvieta nozīmē vietu, kur persona parasti dzīvo, t. i., uzturas vismaz 185 dienas kalendāra gadā personīgu un profesionālu saistību dēļ vai, ja personai nav profesionālu saistību, privātu saistību dēļ, kas nosaka ciešu saikni ar vietu, kurā tā dzīvo. Savukārt Regula Nr. 763/2008 paredz, ka pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kurā persona parasti pavada dienas atpūtas daļu, neņemot vērā īslaicīgu prombūtni izklaides, brīvdienu pavadīšanas, draugu un radnieku apciemošanas, darīšanu, ārstniecības vai svētceļojumu nolūkā. ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā reglamentē Direktīva Nr. 2004/38. Līdz ar to secināms, ka pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kurā persona parasti dzīvo, t. i., uzturas vismaz 185 dienas kalendāra gadā, un personīgu vai profesionālu saistību dēļ parasti pavada dienas atpūtas daļu, neņemot vērā īslaicīgu prombūtni izklaides, brīvdienu pavadīšanas, draugu un radnieku apciemošanas, darīšanu, ārstniecības vai svētceļojumu nolūkā. Dzīvesvietas deklarēšanas fakts pats par sevi neaplicina personas pastāvīgo dzīvesvietu, bet gan vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.
5. Ievērojot LR administratīvo tiesu dažādo jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” interpretāciju, izlemjot jautājumu par personas tiesībām uz ģimenes pabalstu saņemšanu LR, secināms, ka tiesību aktos noteiktie termiņi dzīvesvietas noteikšanai ir pretrunīgi. Tā kā Valsts sociālo pabalstu likumā nav minēts pastāvīgās dzīvesvietas skaidrojums, praksē, piemērojot tiesību aktus un nosakot personas tiesības uz LR ģimenes pabalstu saņemšanu, LR kompetentā iestāde – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra – piemēro Iedzīvotāju reģistra likuma 15. panta otrajā daļā⁸⁹ minēto sešu mēnešu termiņu. Tomēr šāda interpretācija nav atzīstama par atbilstošāko, līdz ar to secināms, ka Valsts sociālo pabalstu likums ir papildināms ar jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” definīciju, kurā būtu minēts uzturēšanās termiņš.
6. Autore piedāvā šādu definīciju: “Pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kurā persona personīgu vai profesionālu saistību dēļ parasti pavada dienas atpūtas daļu, neņemot vērā īslaicīgu prombūtni, kas nav ilgāka par sešiem mēnešiem, izklaides, brīvdienu pavadīšanas, draugu un radnieku apciemošanas, darīšanu, ārstniecības vai svētceļojumu nolūkā.”

Izmantoto avotu saraksts

Normatīvie akti

1. Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1937, 28. janvāris; *Ziņotājs*, Nr. 22/23, 1993, 10. jūlijs.
2. Civillikums: LR likums. 1937, 28. janvāris.
3. Par maternitātes un slimības apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 182 (465), 1995, 23. novembris.
4. Par valsts sociālo apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 274/276 (989/991), 1997, 21. oktobris.
5. Iedzīvotāju reģistra likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 261/264 (1322/1325), 1998, 27. augusts.
6. Dzīvesvietas deklarēšanas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 104 (2679), 2002, 20. jūnijs.
7. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris.
8. Noteikumi par ģimenes valsts pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1517. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 203 (4189), 2009, 28. decembris.
9. Noteikumi par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību: MK noteikumi Nr. 1546. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 203 (4189), 2009, 28. decembris.

10. Noteikumi par bērna invalīda kopšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1607. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4190), 2009, 29. decembris.
11. Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par diviņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1609. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4269), 2009, 29. decembris.
12. Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 22.decembra noteikumos Nr. 1609 "Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par diviņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību": MK noteikumi Nr. 802. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 185 (4788), 2012, 23. novembris.
13. Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par diviņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1609. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4269), 2009, 29. decembris, nākotnes redakcijas 2. punkts (spēkā no 01.01.2013.).
14. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
15. Padomes Regula (EEK) Nr. 574/72 (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1972R0574:20090302:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
16. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
17. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 763/2008 (2008. gada 9. jūlijs) par iedzīvotāju un mājokļu skaitīšanu. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0014:0020:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
18. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2009R0987:20120608:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
19. Padomes Direktīva (1983. gada 28. marts) par nodokļu atbrīvojumiem, ko Kopienā piemēro dažu transportlīdzekļu pagaidu ievēšanai no vienas dalībvalsts citā. (83/182/EEK). Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:09:01:31983L0182:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
20. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:05:32004L0038:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].

Juriskās prakses materiāli

1. LR Administratīvās rajona tiesas 2006. gada 15. novembra spriedums lietā Nr. A42361506 (A3615-06/15).
2. LR Administratīvās rajona tiesas 2010. gada 19. marta spriedums lietā Nr. A42944809 (A0541-10/43).
3. LR Administratīvās apgabaltiesas 2011. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. A42516208 (AA43-0844-11/3).
4. Eiropas Kopienas tiesas 2002. gada 5. februāra spriedums lietā *Anna Humer C-255/99*.

Atsauces

1. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].

2. Padomes Regula (EEK) Nr. 574/72 (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1972R0574:20090302:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
3. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
4. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2009R0987:20120608:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
5. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris.
6. Par maternitātes un slimības apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 182 (465), 1995, 23. novembris.
7. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 2. pants.
8. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 3. pants.
9. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 4. panta pirmā daļa.
10. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 6. panta pirmā un otrā daļa.
11. Noteikumi par ģimenes valsts pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1517. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 203 (4189), 2009, 28. decembris, 7. punkts.
12. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 6. panta trešā daļa.
13. Noteikumi par ģimenes valsts pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1517. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 203 (4189), 2009, 28. decembris, 8. punkts.
14. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 6. panta trešā daļa.
15. Noteikumi par ģimenes valsts pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1517. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 203 (4189), 2009, 28. decembris.
16. Par valsts sociālo apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 274/276 (989/991), 1997, 21. oktobris.
17. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 7. panta pirmā daļa.
18. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 7. panta pirmā daļa, 7. panta otrā daļa.
19. Par valsts sociālo apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 274/276 (989/991), 1997, 21. oktobris.
20. Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1609. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4269), 2009, 29. decembris, 2. punkts.
21. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 7. panta trešā un ceturta daļa.
22. Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1609. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4269), 2009, 29. decembris, 3. punkts.
23. Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1609. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4269), 2009, 29. decembris, 3. punkts.
24. Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumos Nr. 1609 "Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par

- dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību”: MK noteikumi Nr. 802. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 185 (4788), 2012, 23. novembris.
25. Par valsts sociālo apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 274/276 (989/991), 1997, 21. oktobris.
 26. Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1609. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4269), 2009, 29. decembris, nākotnes redakcijas 2. punkts (spēkā no 01.01.2013.).
 27. Noteikumi par bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie bērna kopšanas pabalsta un vecāku pabalsta par dvīņiem vai vairākiem vienās dzemdībās dzimušiem bērniem apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1609. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4269), 2009, 29. decembris, nākotnes redakcijas 3. punkts (spēkā no 01.01.2013.).
 28. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 7.¹ panta pirmā daļa.
 29. Noteikumi par bērna invalīda kopšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1607. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4190), 2009, 29. decembris, 2. punkts.
 30. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 7.¹ panta trešā daļa.
 31. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 7.¹ panta trešā daļa, 7.¹ panta ceturtdā daļa.
 32. Noteikumi par bērna invalīda kopšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību: MK noteikumi Nr. 1607. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 204 (4190), 2009, 29. decembris.
 33. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 8. panta pirmā daļa.
 34. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 8. panta pirmā daļa, 8. panta trešā daļa.
 35. Noteikumi par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību: MK noteikumi Nr. 1546. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 203 (4189), 2009, 28. decembris, 2. punkts.
 36. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 8. panta otrā daļa.
 37. Noteikumi par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību: MK noteikumi Nr. 1546. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 203 (4189), 2009, 28. decembris.
 38. Par maternitātes un slimības apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 182 (465), 1995, 23. novembris, 3. panta pirmā daļa.
 39. Par maternitātes un slimības apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 182 (465), 1995, 23. novembris, 4. pants.
 40. Par valsts sociālo apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 274/276 (989/991), 1997, 21. oktobris.
 41. Par valsts sociālo apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 274/276 (989/991), 1997, 21. oktobris.
 42. Par maternitātes un slimības apdrošināšanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 182 (465), 1995, 23. novembris, 10.⁴ pants.
 43. *Turpat*, 10.⁶ pants.
 44. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
 45. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
 46. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 72.–76. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].

47. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 67.–69. pants. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
48. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 13. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
49. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 11. pants. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
50. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 73. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
51. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 67. pants. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
52. Padomes Regula (EEK) Nr. 574/72 (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 10. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1972R0574:20090302:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
53. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 68. panta 1. punkts. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
54. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 68. panta 1. punkts. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
55. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 68. panta 1. punkts. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
56. Eiropas Kopienų tiesas 2002. gada 5. februāra spriedums lietā *Anna Humer C-255/99* (turpmāk-C-255/99).
57. Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1937, 28. janvāris; *Ziņotājs*, Nr. 22/23, 1993, 10. jūlijs.
58. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 59. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2009R0987:20120608:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
59. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
60. Padomes Regula (EEK) Nr. 574/72 (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1972R0574:20090302:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
61. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
62. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2009R0987:20120608:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
63. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 19. pants.
64. *Turpat*, 20. panta pirmās daļas 2. punkts.
65. Valsts sociālo pabalstu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 168 (2743), 2002, 19. novembris, 4. panta pirmā daļa.
66. LR Administratīvās rajona tiesas 2006. gada 15. novembra spriedums lietā Nr. A42361506 (A3615-06/15).

67. LR Administratīvās rajona tiesas 2010. gada 19. marta spriedums lietā Nr. A42944809 (A0541-10/43).
68. Civillikums: LR likums. 1937, 28. janvāris, 7. pants.
69. Dzīvesvietas deklarēšanas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 104 (2679), 2002, 20. jūnijs 3. panta pirmā daļa.
70. Dzīvesvietas deklarēšanas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 104 (2679), 2002, 20. jūnijs, 4. panta pirmā daļa.
71. Iedzīvotāju reģistra likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 261/264 (1322/1325), 1998, 27. augusts, 15. panta otrā daļa.
72. LR Administratīvās rajona tiesas 2010. gada 19. marta spriedums lietā Nr. A42944809 (A0541-10/43).
73. Padomes Direktīva (1983. gada 28. marts) par nodokļu atbrīvojumiem, ko Kopienā piemēro dažu transportlīdzekļu pagaidu ievēšanai no vienas dalībvalsts citā. (83/182/EEK), 7. panta 1. punkts. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:09:01:31983L0182:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
74. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 763/2008 (2008. gada 9. jūlijs) par iedzīvotāju un mājojumu skaitīšanu, 2. panta "d" apakšpunkts. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0014:0020:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
75. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 13. panta 2. punkta f) apakšpunkts. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
76. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 11. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2009R0987:20120608:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
77. LR Administratīvās apgabaltiesas 2011. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. A42516208 (AA43-0844-11/3).
78. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:05:32004L0038:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
79. LR Administratīvās apgabaltiesas 2011. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. A42516208 (AA43-0844-11/3).
80. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK., 3. panta pirmā daļa. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:05:32004L0038:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
81. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 6. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:05:32004L0038:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
82. *Turpat.*, 7. pants.
83. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 16. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:05:32004L0038:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
84. *Turpat.*, 19. panta pirmā daļa.
85. LR Administratīvās apgabaltiesas 2011. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. A42516208 (AA43-0844-11/3).
86. Iedzīvotāju reģistra likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 261/264 (1322/1325), 1998, 27. augusts, 15. panta otrā daļa.

87. Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 73. pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1971R1408:20080707:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
88. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 67. pants. Pieejams: Pieejams: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20120628:LV:PDF> [skatīts 28.11.2012.].
89. Iedzīvotāju reģistra likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 261/264 (1322/1325), 1998, 27. augusts, 15. panta otrā daļa.

Summary

The paper provides insight into person's right to receive Latvian family benefits during movement within the European Union, according to the national legislation of the Republic of Latvia and legislation of the European Union. The paper looks closely at the interpretation of the concept of 'habitual residence' in the legislation of the Republic of Latvia, legislation of the European Union and the jurisprudence of the administrative courts of the republic of Latvia. The author concludes that the State Social Benefits Law should be supplemented by the definition of the concept of "habitual residence" and offers her version of the definition.